

Het kan wél

Verkiezingsprogramma 2026–2030

D66

Edam-Volendam

Het kan wél

Inleiding

D66 is een optimistische partij. Ook nu. Ook nu we merken dat het klimaat verandert, er oorlog woedt op ons continent en nu veel mensen niet rondkomen. Morgen kan beter zijn dan vandaag als we er samen aan werken. En dat gaat D66 doen in de gemeenteraad van Edam-Volendam.

D66 is een democratische partij. Wij respecteren de rechtsstaat, staan pal voor democratische waarden en zijn wars van het recht van de sterkste. D66 staat voor individuele vrijheid en gelijke kansen voor iedereen. Wij willen meer inspraak van inwoners bij het politieke proces en een open samenleving.

D66 wil inwoners weerbaarder maken door openheid voorop te stellen, te luisteren en vertrouwen in een gezamenlijke toekomst uit te stralen. Wij willen een gemeente die meedenkt met inwoners. Een gemeente die gezamenlijke oplossingen voorstelt, ook als we het niet altijd met elkaar eens zijn, zonder te polariseren.

Voor D66 staan vier idealen voorop:

- Respectvol samenwerken vanuit de redelijkheid van het midden.
- Een praktische en vernieuwende aanpak voor inwoners, bedrijven en instellingen.
- We laten iedereen vrij, maar laten niemand vallen.
- Een schone en veilige gemeente, voor iedereen.

Dit zijn onze hoofdpunten:

Lokale democratie

De democratische gemeente die we willen zijn. D66 wil een gemeente die echt kijkt naar wat elke inwoner beweegt, voelt en nodig heeft. Een gemeente die eerst luistert en dan handelt, en volop ruimte geeft aan de lokale democratie. Een gemeente die nauw samenwerkt met dorps- en wijkraden en belangenorganisaties, en die adviezen van hen serieus neemt. Een gemeente die het opneemt voor individuen die in de knel dreigen te raken in een inclusieve samenleving. Een gemeentebestuur dat er is voor alle inwoners.

Klimaat, natuur en milieu

D66 staat voor een duurzame toekomst, voor iedereen: inwoners en bedrijven. We stimuleren energiecoöperaties en pakken netcongestie lokaal aan. D66 gaat inwoners en bedrijven actief helpen de energietransitie mogelijk te maken. We zetten ons in voor biodiversiteit en stimuleren agrarische ondernemers om geleidelijk over te schakelen naar een duurzame bedrijfsvoering om ons open landschap te beschermen en te behouden.

Economie

Laat de ondernemer ondernemen. D66 wil ruimte bieden voor innovatief ondernemerschap en ondersteunt inwoners die een onderneming willen starten door bereikbaar en flexibel te zijn. Wij bevorderen een divers winkelaanbod en helpen ondernemers in kleine kernen een bestaansrecht te verwerven door passende regelgeving.

Leefbaarheid en veiligheid

Voor D66 is het belangrijk dat we alle maatregelen die we als gemeente nemen, op welk terrein dan ook, toetsen op de leefbaarheid van onze inwoners. D66 versterkt de sociale samenhang voor alle inwoners. Dat is juist in tijden van crisis en oorlogsdreiging de enige manier om als samenleving weerbaar te blijven. Veiligheid betekent dat iedereen in onze gemeente zich thuis en veilig voelt; vrouwen, nieuwkomers en echte voetbalfans. Om de verkeersveiligheid te verhogen is het van belang om creatief te kijken naar aanpassing van onze lokale infrastructuur.

En dat doen we zo:

Zonder polarisatie, zonder elkaar de schuld te geven, streven we naar een transparant debat. Ons doel is overleg en samenwerking, ook als verschillende inwonersgroepen uiteenlopende ideeën hebben. De gemeente kan met een energieke op “samen aanpakken” gerichte houding inwoners het terechte gevoel geven zelf vrij en verantwoordelijk te zijn in een optimistische omgeving, zodat ook niemand er alleen voor staat. Inwoners meer zekerheid en vertrouwen geven, dat alleen kan het vertrouwen in de lokale politiek terugbrengen.

Het kan wél!

Inhoudsopgave

1. Een toegankelijke en meedenkende gemeente voor iedereen	6
2. Een fijne plek om te wonen, te werken en onderwijs te volgen	9
3. Behoud van natuur en ons cultuurlandschap	14
4. Duurzaamheid, klimaat en energietransitie	16
5. Zorg en sociaal domein	19
6. Migratie, opvang van nieuwkomers	22
7. Een veilig verkeer en goed openbaar vervoer	25
8. Kleinschalig en grootschalig toerisme	28
9. Cultuur en sport	30
10. Leefbaarheid, inclusiviteit en veiligheid	32
11. Hoe betalen we dat: financiën	34
Verantwoording	37

Hoofdstuk 1

Een toegankelijke en meedenkende gemeente voor iedereen

1. Een toegankelijke en meedenkende gemeente voor iedereen

D66 wil een open en toegankelijke gemeente. Een gemeente die luistert en actief vraagt naar de ideeën en opvattingen van alle inwoners. Een gemeente die democratische grondrechten scherp in het oog heeft en ten volle respecteert. Een gemeente die dienstbaar is aan haar inwoners. Dit vraagt om een cultuurverandering in de gemeentelijke organisatie. Participatie moet in het DNA van de gemeente komen.

1.1. Inwonersparticipatie

Inwonersparticipatie is een uitgelezen instrument om deze doelen te bereiken en de kracht van de dorpen en wijken en de vele particuliere initiatieven tot hun recht te laten komen. Participatie moet in het DNA van de gemeentelijke organisatie komen en een diepgeworteld instrument zijn om beleid in samenspraak met burgers op touw te zetten, te verbeteren of zelfs te vervolmaken. Gezamenlijk in open gesprek waarin alle ideeën en belangen tot hun recht komen en de gemeente besluiten kan nemen die een groot draagvlak hebben. In de huidige tijd, waarin we meer oog krijgen voor het risico op (klimaat)rampen en crisissituaties adviseert het Sociaal Cultureel Planbureau om vanuit de lokale overheid de sociale cohesie te stimuleren door laagdrempelige voorzieningen te creëren waar bewoners samen komen. Want juist in tijden van nood geldt dat een goede buur veel beter is dan een verre vriend.

- Koester de dorps- en wijkraden en neem actiecomités serieus, stimuleer dat er overal dorps- en wijkraden zijn. Ondersteun deze financieel en met ambtelijke inzet. Essentieel is dat de gemeente leert om meer dan nu, te kijken vanuit het perspectief van inwoners, en veel meer in staat is de ideeën en opvattingen van inwoners boven water te halen, om beter beleid te maken en wettelijke taken met meer draagvlak invulling te geven.
- Het inwonersparticipatiebeleid moet dus anders. Minder van binnen naar buiten, meer van buiten naar binnen. Meer gebaseerd op vertrouwen, want alleen dan kan de overheid het vertrouwen van burgers en bedrijven terugwinnen. Naast de inwoners staan, niet erboven.
- Bij elk beleidsvoornemen dient vooraf gecommuniceerd te worden welke trede van de participatieladder gehanteerd wordt. Dit resulteert in gedragen besluitvorming en voorkomt teleurstellingen.
- Een dorps- of wijkraad, maar ook elke andere groep georganiseerde bewoners of bedrijven kan dé verbindende schakel zijn in twee richtingen tussen de inwoners, bedrijven en de gemeente.
- Toegankelijkheid is ook het tijdig delen van informatie op een op inwoners en bedrijven gerichte manier. Toegankelijkheid en klantgerichtheid moeten hand in hand gaan.

- Het 'uitdaagrecht', waarbij inwoners de mogelijkheid krijgen om zelf gemeentelijke taken, inclusief budget, op zich te nemen moet actief gepromoot worden.
- D66 wil inwoners het recht geven punten op de agenda van de raad te zetten en amendementen en moties in te dienen op gemeentelijke voorstellen, die door raadsleden kunnen worden overgenomen.

1.2. Bestuur

Het gemeentebestuur heeft grote invloed op de leefbaarheid in een gemeente. Dat kan door het initiëren van grote projecten op het gebied van woningbouw en mobiliteit (verkeer en verkeersveiligheid), maar ook door nauwgezet oog te blijven houden voor wat er in de samenleving speelt. Dat vraagt om daadkrachtige, empathische bestuurders, die bereid zijn om keuzes zorgvuldig uit te leggen en daarover verantwoording af te leggen aan gemeenteraad, inwoners en ondernemers. Maar het is ook van groot belang dat het gemeentebestuur weerbaar is en alert is op ondermijnende activiteiten en ingrijpt waar nodig. Van bestuurders mag worden verwacht dat zij een evenwichtig en op de lange termijn gericht beleid ontwikkelen.

Daarom wil D66:

- Sterke bestuurders selecteren, die ook daadwerkelijk getoetst worden op transparantie en daadkracht. De gemeente moet daarom beschikken over een pre-benoemingsprotocol, een ontwikkelassessment en een strak geregisseerd (openbaar) gesprek met de commissie van de geloofsbrieven.
- Bestuurders die helder en tijdig communiceren met oog voor de invalshoek van inwoners.
- Bestuurders die altijd het algemeen belang voor ogen hebben en niet het partijpolitieke belang. Bestuur moet altijd transparant zijn.
- Samen doen wat beter is, in de vorm van maatschappelijke regelingen of andere samenwerkingsverbanden. Zeer terughoudend zijn als het gaat om verdergaande bestuurlijke samenwerkingsverbanden, zoals fusies.
- Een duidelijke "doe wat je zegt en zeg wat je doet" mentaliteit.
- Bestuurders zijn benaderbaar voor inwoners en bedrijven en houden toegankelijke spreekuren.
- D66 wil een gemeentelijke ombudsman aanstellen of aansluiten bij de Ombudsman Metropool Amsterdam.

Hoofdstuk 2

Een fijne plek om te wonen, te werken en onderwijs te volgen

2. Een fijne plek om te wonen, te werken en onderwijs te volgen

2.1. Wonen naar wens, voor iedereen

Voor veel mensen is het vinden van een passende woning, in onze gemeente én elders in het land, een grote uitdaging. Starters vinden geen betaalbare woning in hun vertrouwde omgeving, dicht bij familie en vrienden. Ouderen willen juist doorstromen naar een woning die past bij hun levensfase, maar lopen vaak vast door een gebrek aan geschikte, levensloopbestendige alternatieven. Een goede bereikbaarheid van voorzieningen is hierbij essentieel.

D66 vindt dat iedereen de kans moet krijgen om prettig en passend te wonen, ongeacht leeftijd of levensfase. Daarom zetten we in op toekomstbestendige woningbouw, met oog voor de eigenheid van iedere kern. Er zijn niet veel plekken geschikt voor grootschalige nieuwbouw, maar maatwerk is wél mogelijk. In grotere kernen kunnen we meer bouwen, terwijl in kleinere dorpen gekeken kan worden naar kleinschalige, passende oplossingen.

Woningbouw concurreert met natuur en landbouw om de schaarse ruimte in onze gemeente. Toekomstige woningbouw moet altijd in balans zijn met de natuur en daarom moet er bij nieuwbouw focus liggen op klimaatneutraliteit en circulariteit om zo de negatieve impact op de natuur te beperken.

Bouwen alleen is niet voldoende. We moeten ook de bestaande woningvoorraad beter benutten. D66 wil dat de gemeente actief ondersteunt bij initiatieven zoals het splitsen van grote woningen of het realiseren van mantelzorgwoningen op eigen erf. Zo creëren we samen meer woonruimte, met aandacht voor leefbaarheid, zorg voor elkaar en duurzaamheid. Door middel van een plicht in principe een koopwoning ook zelf te bewonen wordt de krappe woningmarkt geen speelbal van (vakantie)verhuurders en beleggers.

Samen zorgen we voor een gemeente waarin iedereen een plek kan vinden om thuis te komen. **Dit zijn de ideeën van D66 op het gebied van bouwen en wonen:**

- De gemeente heeft een overall visie op de bebouwde omgeving (masterplan) voor de huidige en toekomstige generaties waarin alle aspecten van leefbaarheid en duurzaamheid in de toekomst zijn meegenomen: water, energie, natuur, mobiliteit, levensloopbestendigheid, omgeving, klimaatverandering en extreem weer. Denk vooruit met de aankomende vergrijzing en toekomstige geboortecijfers in gedachte.
- De visie maakt het mogelijk regie te nemen binnenstedelijk en in het landelijk gebied, ook als plekken plotseling vrijkomen en ontwikkelaars met plannen komen.

- De gemeente kiest een rol die het best past bij de geboden kansen. Soms meer zelf optreden als projectontwikkelaar, soms de markt het voortouw laten nemen binnen de geldende grenzen in de omgevingsvisie.
- Anders Wonen. Projecten bedenken met alternatieve woonoplossingen. Collectief opdrachtgeverschap, kangoeroewoningen, woongroepen voor jongeren, gecombineerd wonen jongeren/ouderen. Tiny houses. D66 profileert zich als de “Anders Wonen” partij.
- Breed inzetten op in de omgeving passende, kleinschalige woningbouw (inbreien) in de lintdorpen. Prioriteit geven aan het benutten van de huidige woningvoorraad en leegstaande bedrijfsgebouwen en daarna pas bouwen. Het moet aantrekkelijk zijn als oudere minder ruimte in te nemen en kleiner te gaan wonen. Woningen te splitsen. Denken in creatieve woonoplossingen op maat en niet in problemen.
- Het plan Lange Weeren en woningbouw / of woonfunctie van de Julianaweg ondersteunen.
- Startersleningen verstrekken voor aankoop eerste woning.
- Het aantal sociale huurwoningen, ook in de kleinere kernen, verhogen. Vasthouden aan de norm die is afgesproken tussen het rijk en de Metropool Regio Amsterdam, waar onze gemeente deel van uitmaakt: twee derde betaalbaar en bereikbaar.
- Een zelfbewoningsplicht instellen voor koopwoningen

2.2. Ruimte voor plezierig werk en ondernemerschap, nu en in de toekomst

We staan er overal om bekend dat we een ondernemende gemeente zijn. We zijn trots op de vele grote en kleine ondernemers in Edam-Volendam. Zij zorgen voor een sterke economische dynamiek. Van innovatieve (inter)nationale bedrijven tot zelfstandige lokale ondernemers: samen vormen zij het kloppend hart van onze economie en zorgen zij dagelijks voor werk, inkomen en maatschappelijke dynamiek.

Tegelijkertijd staan ondernemers voor grote uitdagingen: verduurzaming, het vinden en behouden van goed personeel, stijgende energiekosten en de noodzaak om kennis en vakmanschap te behouden. D66 ziet hierin niet alleen obstakels, maar juist kansen voor vernieuwing en samenwerking. De gemeente moet actief meedenken en ruimte bieden aan ondernemers die willen innoveren en verduurzamen. Door samen te werken aan een toekomstbestendige economie, versterken we de lokale werkgelegenheid én onze leefomgeving. Samen met ondernemers ontwikkelt de gemeente een langjarige visie gericht op een aantrekkelijk vestigingsklimaat en duurzaam ondernemerschap.

Ook de agrarische sector speelt een belangrijke rol in onze gemeente. Veel boeren zitten in een moeilijke positie door klimaatverandering, stikstofmaatregelen en wisselend nationaal beleid. Wij ondersteunen de aanbevelingen in het rapport “Agrarisch perspectief gemeente Edam-Volendam” volledig en maken werk van de aanbevelingen uit het rapport van “Water, Land & Dijken”. Zoals het verbeteren van de samenwerking door een agrarisch accountmanager aan te stellen en een toekomstgericht omgevingsbeleid voor agrarische bedrijven te ontwikkelen.

D66 kiest voor een open en eerlijk gesprek met agrariërs: we willen weten wat zij nodig hebben om toekomstbestendig te kunnen werken. Daarbij zetten we in op duurzame landbouw, innovatie en een goed verdienmodel voor boeren. Ondernemerschap verdient vertrouwen, duidelijk langetermijnbeleid, ruimte en ondersteuning. Samen bouwen we aan een gezonde, eerlijke en groene economie voor iedereen.

Ontwikkelingen in de Purmer

Door de ontwikkeling van het bedrijventerrein in de Purmer komt er op andere plekken in onze gemeente meer ruimte voor andere woonvormen en wordt overlast door industrie geconcentreerd. In samenspraak met Purmerend en Waterland moet gezorgd worden dat vestiging in de Purmer gepaard gaat met verduurzaming en behoud van natuur en groen. D66 vindt het belangrijk dat in de Purmer natuur en groen de boventoon voert. Gedacht kan worden aan inwonersinitiatieven die innovatief gebruik van het groen mogelijk maken, met bijvoorbeeld gezamenlijke tuinen en plukvelden, om inwoners dichterbij de natuur te brengen.

Op het gebied van werk wil D66:

- Meewerken aan de ontwikkeling van een bedrijventerrein in de Purmer om het huidige bedrijventerrein aan de Julianaweg te herontwikkelen ten behoeve van kleinschalige bedrijvigheid en wonen.
- Bij voorkeur bedrijven werven die zich richten op innovatie, nieuwe technologie, de energie- en warmtetransitie en de circulaire economie stimuleren.
- Samenwerking tussen onderwijsinstellingen en bedrijven binnen en buiten de gemeente stimuleren.
- Contact met de ondernemersverenigingen en agrarische ondernemers intensiveren.
- Agrarische ondernemers ondersteunen bij transitie naar duurzame bedrijfsvoering.
- Spreiding van sectoren stimuleren waardoor we lokale kwetsbaarheid voorkomen bij economische schommelingen.

2.3. Goed onderwijs, gelijke kansen voor ieder kind

Onderwijs is de basis van een vrije en kansrijke samenleving. Het biedt ieder kind de ruimte om zich te ontwikkelen, talenten te ontdekken en volwaardig mee te doen. D66 staat pal voor goed onderwijs dat dichtbij is, inclusief en toekomstgericht. Onze gemeente kent een rijk aanbod aan basis- en middelbare scholen, verspreid over de kernen. Goed onderhouden schoolgebouwen zijn een essentieel onderdeel van goed onderwijs.

Voorals de kleine basisscholen in de dorpen zijn van grote waarde, niet alleen als onderwijsplek, maar ook als ontmoetingsplek voor de gemeenschap. D66 zet zich actief in voor het behoud van deze scholen, zodat ieder kind in zijn of haar eigen omgeving goed onderwijs kan volgen. Een school moet een veilige, gezonde en stimulerende plek zijn. Voor alle kinderen, ook voor wie extra ondersteuning nodig heeft. D66 wil dat de gemeente zich sterk maakt voor passend onderwijs, zodat niemand tussen wal en schip valt. Daarnaast is het belangrijk dat kinderen zo vroeg mogelijk toegang krijgen tot onderwijs, zodat zij een goede basis hebben om mee te draaien in de maatschappij.

Onderwijs is meer dan alleen lessen volgen. D66 vindt het essentieel dat alle kinderen kunnen meedoen aan buitenschoolse activiteiten, schoolzwemmen en andere sporten, cultuur en naschoolse programma's ongeacht de thuissituatie. Gelijke kansen ontstaan juist ook buiten het klaslokaal.

Samen zorgen we voor een gemeente waarin elk kind de ruimte krijgt om te groeien. **Op het gebied van onderwijs wil D66:**

- Dat de gemeente investeert in haar wettelijke taken met betrekking tot de huisvesting van scholen en streeft naar goed onderhouden en goed geoutilleerde scholen.
- Kleine dorpsscholen in de kernen behouden; juist in kleine kernen zijn basisscholen een centrum van de gemeenschap. Zoveel mogelijk alle bestaande onderwijsvormen consolideren, ook op middelbaar niveau.
- Gezinnen ondersteunen, zodat ieder kind, ongeacht de thuissituatie, mee kan doen met andere activiteiten. Ouders nauw betrekken bij het onderwijs van hun kinderen. Zo nodig ondersteunt de gemeente de betrokkenheid van ouders, bv. met digitalisering.
- Dat de waarde van het YourTalent programma onderkend wordt en wordt voortgezet. Buitenschoolse activiteiten en projecten steunen wij en breiden deze uit waar mogelijk.
- Een kinderburgemeester, een vertegenwoordiger van de jeugd, met als doel meer belangstelling en interesse in politiek, als aanvulling op het bestaande project Jongerenraad.

Hoofdstuk 3

Behoud van natuur en ons cultuurlandschap

3. Behoud van natuur en ons cultuurlandschap

Onze gemeente bestaat voor een groot deel uit groene en blauwe natuur. Dit is van onschatbare waarde voor de leefbaarheid van onze woon- en werkomgeving. De noodzakelijke woningbouw moeten we zo goed mogelijk inpassen en de natuur elders compenseren. In de bestaande bebouwing hebben we ten aanzien van vergroening nog een inhaalslag te maken. Dat is een verantwoordelijkheid voor zowel de gemeente als de inwoners zelf, waarbij de gemeente als aanjager kan optreden, door te stimuleren en te faciliteren. Daarnaast staat onze woonomgeving onder druk van extreme weersomstandigheden. Het is daarom belangrijk dat er bij nieuwbouw, maar ook in bestaande wijken een goede waterberging is en er plekken zijn die een verkoelend effect hebben.

D66 wil:

- Een Denktank Cultuur & Natuur initiëren, die het gemeentelijke Groenplan naar een hoger niveau kan brengen.
- Dat de Purmer groen blijft met uitzondering van het beoogde bedrijventerrein. In het groene deel van de Purmer biologische land- en tuinbouw stimuleren. Het bedrijventerrein wordt zo ingericht dat het een groene zoom heeft.
- Een gemeentelijk bomenplan op grond van het “drie bomen principe” of de 3-30-300 regel (drie bomen zichtbaar vanuit elke woning, 30% van de buurt dient bedekt te zijn met boomkruinen en binnen 300 meter van elke woning moet een groene ruimte zijn die zonodig voor verkoeling kan zorgen). Dit principe moet ook toegepast worden in bestaande wijken of dorpen.
- Monumentale gebouwen koesteren en de vorm van onze (lint)dorpen behouden.
- Passende en kleinschalige toeristische activiteiten in het groene gedeelte van de gemeente mogelijk maken.
- Goede monitoring van het gebruik van pesticiden en eventueel beperkende maatregelen gericht op verbetering van de biodiversiteit.
- Wij ondersteunen de aanbevelingen uit het rapport “Agrarisch perspectief gemeente Edam-Volendam” volledig en maken werk van de aanbevelingen uit het rapport van “Water, Land & Dijken”. Zoals het verbeteren van de samenwerking door een agrarisch accountmanager aan te stellen en een toekomstgericht omgevingsbeleid voor agrarische bedrijven te ontwikkelen.
- Het creëren van schaduwplekken voor weidedieren stimuleren.

Hoofdstuk 4

Duurzaamheid, klimaat en energietransitie

4. Duurzaamheid, klimaat en energietransitie

4.1. Duurzaamheid

[Later selecteren](#)

D66 streeft naar een duurzame gemeente. Een gemeente waarin we minder energie en grondstoffen gebruiken dan we produceren, met in ons achterhoofd de gedachte dat we een betere, of op z'n minst een even mooie wereld voor onze kinderen en kleinkinderen achterlaten.

D66 streeft – uiteindelijk – naar een volledig circulaire economie en dat betekent allereerst dat we goed met ons afval, onze “grondstoffen”, omgaan en volledig hergebruiken.

Onze gemeente heeft een onderschat probleem als het gaat om afvalstoffenheffing. Op te grote schaal zijn onze inwoners zich niet bewust van de kosten en milieuproblemen die het niet of onvoldoende scheiden van afval met zich meebrengt. Daarom moeten inwoners en bedrijven die zich actief bezighouden met het verminderen van restafval worden beloond. D66 pleit voor afvalverwerking op maat. Dat wil zeggen dat de problematiek in de dicht bebouwde omgeving een heel andere is dan in de kleine kernen. Ondergrondse afvalcontainers zijn daarom niet voor elke situatie ideaal.

D66 maakt zich sterk voor:

- Afvalscheiding op alle mogelijke manieren, zodanig dat er praktisch geen restafval meer is. Invoering van een gedifferentieerd tarief voor de afvalstoffenheffing: wie minder restafval aanbiedt, wordt beloond met een lagere afvalstoffenheffing.
- Het openhouden van de milieustraat Oosthuizen en het optimaliseren van de milieustraat Volendam.
- Scheiding van particulier afval en bedrijfsafval. Bedrijfsafval wordt betaald aangeboden. Ook voor bedrijven geldt dat de vervuiler naar rato betaalt.
- Verduurzaming van gemeentelijke gebouwen.
- Duurzame inkoop en aanbesteding door de gemeente zelf. In MRA-verband is afgesproken dat de gemeenten toewerken naar 100 % circulaire inkoop en de ambitie is 80 % in 2030.
- Het stimuleren van distributie met kleine elektrische auto's. Daarmee wordt ook zwaar verkeer uit de centra van Edam en Volendam geweerd.
- Het stimuleren en faciliteren van tegelwippen en geveltuinen, meer gebruik van regenwater, water beter vasthouden, groene gevels en daken.
- Het vergroenen van bedrijfsterreinen, het plaatsen van zonnepanelen en het besparen van water.

- Duurzame landbouw, biodiversiteit, diervriendelijkheid.
- Het tegengaan van lichtvervuiling.

Later selecteren

4.2. Klimaat en energietransitie

Ook als klimaatbeleid landelijk minder vaart maakt, doet onze gemeente wat we kunnen. D66 wil actief aan de slag, met visie en concrete maatregelen. De in de RES afgesproken activiteiten willen we herzien om effectief voortgang te maken met de energietransitie.

Woningbouwverenigingen zijn inmiddels voortvarend aan de slag met het verduurzamen van hun woningbestand. Het aandeel eigenwoningbezit in onze gemeente is groot en eigenaren zijn zelf verantwoordelijk voor het energiezuinig maken van hun woning.

D66 wil daarom:

- Een actieve ondersteuning voor inwoners om in hun eigen woning maatregelen te nemen zoals isolatie, plaatsing van zonnepanelen, stroomopslag, het plaatsen van een warmtepomp en compacte windturbines.
- Maatregelen en regie op straat- en buurtgerichte aanpak. Gezamenlijke inkoop en aantrekkelijke condities voor financiering van energiebeperkende maatregelen en hulp bij het aanvragen van subsidies.
- Dat de gemeente een voortrekkersrol speelt om in samenwerking met publieke en private financiers, op regionaal niveau initiatieven tot stand te brengen.
- Uitbreiding van het laadpalennetwerk.

Hoofdstuk 5

Zorg en sociaal domein

5. Zorg en Sociaal Domein

De komende jaren zal de zorg steeds meer onder druk komen te staan door een aantal ontwikkelingen: dubbele vergrijzing: het aantal ouderen neemt toe en hun levensverwachting stijgt, toenemende personeelstekorten in de zorg, digitalisering en andere technologische vernieuwing in de zorg en groeiende diversiteit in de samenleving.

De werkdruk is hoog, we moeten mensen behouden voor de zorg. Bij aanbestedingen in de zorg is continuïteit essentieel. Het is van belang om duidelijk inzichtelijk te hebben welke financiële consequenties verbonden zijn aan de respectievelijke wettelijke en bovenwettelijke taken in het sociaal domein. Alleen dan is sturing op de uitgaven mogelijk. D66 wil niet per se bezuinigen op het sociaal domein maar wil wel inzicht in de doelmatigheid van activiteiten en zo nodig bijsturen wanneer de kosten van bijvoorbeeld WMO en Jeugdzorg uit de hand dreigen te lopen.

Wij streven naar constructieve samenwerking in de regio om effectiever of efficiënter te kunnen zijn.

5.1. Eerstelijnszorg

Laagdrempelige beschikbaarheid van huisartsen, fysiotherapeuten en andere paramedici is in de gemeente goed geregeld, hierdoor wordt zwaardere zorg met meer kosten vermeden. Mensen zonder vaste huisarts maken hogere medische kosten. Iedereen in onze gemeente moet een eigen vertrouwde huisarts kunnen hebben. Het is belangrijk samenwerking tussen huisartsen en andere eerstelijns zorgprofessionals te stimuleren.

5.2. Ouderen

Het aantal kwetsbare ouderen stijgt waardoor ook de vraag naar (palliatieve) zorg stijgt. Richting 2050 is het aantal mensen dat sterft aan dementie verdubbeld ten opzichte van 2022. Het mantelzorg potentieel neemt af, er ontstaat een toenemende druk op formele en informele zorg. In de laatste fase van het leven bestaat de zorg die iemand nodig heeft voor ongeveer 10% uit medische zorg en voor 90% uit zorg voor welzijn en ondersteuning. Er zal dus een verschuiving plaatsvinden vanuit de professionele zorg naar het sociaal domein en de informele zorg.

Hier ligt voor de gemeente een belangrijke taak. D66 wil inzetten op “zorgzame gemeenschappen” en “samenredzaamheid”:

- Zorg voor laagdrempelige mantelzorgondersteuning; ondersteun mantelzorgers en vrijwilligers. Zij zijn essentieel en dragen bij aan kwaliteit van leven (en sterven).
- Zorg voor laagdrempelige hulp bij digitalisering en technologische ontwikkelingen.

- Stimuleer proactieve zorgplanning, maak “praten over de laatste levensfase” normaal.
- Zorg voor een dementievriendelijke leefomgeving en sociale omgeving.
- Maak het makkelijk om woningen aan te passen, mantelzorgwoningen te plaatsen en bijvoorbeeld met meerdere generaties samen te leven in een woning.
- Zet in op domeinoverstijgende samenwerking tussen zorgorganisaties en sociaal domein.
- Investeer bijvoorbeeld in leefstijladvies, bewegen en valpreventie bij ouderen.
- Stimuleer en faciliteer waar mogelijk samenwerking in de eerste lijn tussen huisartsen, fysiotherapeuten en andere paramedici.
- Zorg voor laagdrempelige toegang tot sport en beweging ook in de kleine kernen waar minder voorzieningen zijn. Zwemlessen voor kinderen en fietslessen voor ouderen.
- Ondersteun op basis van continuïteit inwoners die in financiële problemen zitten of in verband met hun gezondheidsaanpassingen nodig hebben.

5.3. Nieuwe energie voor jeugdzorg

Soms is extra hulp bij de opvoeding nodig; wijkteams kunnen gezinnen ondersteunen en zorgen dat alle betrokken instanties en specialisten goed samenwerken.

- Voorlichting op scholen is noodzakelijk om het drank- en drugsgebruik onder jongeren terug te dringen. D66 steunt de activiteiten van het programma LEF om samen met ouders, jongeren en scholen scholen een gezonde leefstijl te ontwikkelen. D66 is van mening dat LEF een revitalisering nodig heeft.
- D66 steunt de activiteiten van Link (straatcoaches, jongerenwerk), dit programma beoogt een structurele koppeling tussen straat en thuis. Wij willen vaste contactpersonen per wijk waar ouders en buurtbewoners naar toe kunnen.
- Zowel jongeren als ouderen moeten op een veilige manier aan sport en spel kunnen deelnemen. Veel beweging en minder schermtijd zijn essentieel voor een goede gezondheid.
- D66 zet zich in om te voorkomen dat jongeren op hun 18e dak- of thuisloos worden als de jeugdzorgvoorzieningen stoppen.

Hoofdstuk 6

Migratie, opvang van nieuwkomers

6. Migratie, opvang van nieuwkomers

De wereld is onrustig, er zijn veel mensen op de vlucht, omdat zij hun leven niet zeker zijn. Niemand wil asielzoeker zijn, mensen vluchten niet voor niets. We zouden willen dat de plaatsen waar ze vandaan komen veilig en welvarend zijn. We weten dat dit niet het geval is. Migratie is van alle tijden en zal altijd onderdeel blijven van onze samenleving. Arbeidsmigranten zijn in veel gevallen noodzakelijk. Migratie is veelvormig.

Bij gemeenten ligt een grote verantwoordelijkheid voor de opvang en integratie van vluchtelingen. Ook de gemeente Edam-Volendam neemt verantwoordelijkheid om haar deel van de opvang van vluchtelingen (asielzoekers en statushouders) en ontheemden (Oekraïners) op een goede gewetensvolle manier vorm te geven. D66 staat voor een menswaardig, effectief en rechtvaardig vluchtelingenbeleid, waarin we onze gedeelde verantwoordelijkheid met andere gemeenten nemen om mensen in nood bescherming te bieden en wanneer ze kunnen blijven, te ondersteunen bij het zo snel mogelijk integreren.

D66 wil dat onze gemeente open, georganiseerd en empathisch omgaat met deze verantwoordelijkheden. Nieuwkomers moeten zo veel mogelijk in alle kernen worden gehuisvest om integratie zo soepel mogelijk te laten verlopen. Een inclusieve samenleving begint met de overtuiging dat iedereen meetelt en dat bescherming bieden aan wie op de vlucht is, een kwestie van beschaving is.

Op het gebied van migratie wil D66:

- Humane opvang van asielzoekers, de gemeente doet haar deel van de opvang op verzoek van het COA. Daar hoort ondersteuning om Nederlands te leren en aan het werk te gaan vanaf de eerste dag bij.
- Streng optreden tegen de kleine groep asielzoekers, vaak met weinig kans op een vluchtelingenstatus, die zorgt voor grote overlast voor omwonenden en mensen in de opvang. Wij werken mee aan aparte opvang met beperkte vrijheden voor deze groep en zorgen voor effectieve handhaving.
- De afspraken met de gemeenten in regio Zaanstreek-Waterland voor de verdeling van vluchtelingen voortzetten.
- Dat de gemeente doet wat noodzakelijk is om statushouders te huisvesten, aan werk te helpen en zo snel mogelijk te integreren, onder meer door taalcursussen toegankelijk te maken en ondersteuning op de arbeidsmarkt te bieden.

- Kleinschalige opvang van Oekraïners, verdeeld over de kernen in de gemeente.
- Scherp toezien op leef- en werkomstandigheden van kwetsbare arbeidsmigranten en nieuwe Nederlanders.
- Voorlichting over andere culturen voor meer onderling begrip en integratiekansen. Wij stimuleren ontmoetingsmogelijkheden tussen verschillende culturen, bijvoorbeeld op feestdagen.

Hoofdstuk 7

Een veilig verkeer en goed openbaar vervoer

7. Een veilig verkeer en goed openbaar vervoer

Goede bereikbaarheid is essentieel voor onze inwoners. Zonder goede verbindingen raken onze bedrijven en inwoners geïsoleerd en stagneert de economische en sociale ontwikkeling. D66 wil zorgen dat iedereen, jong en oud, gemakkelijk, veilig en duurzaam naar werk, school, familie en voorzieningen kan reizen. Bereikbaarheid betekent vrijheid en kansengelijkheid; een bereikbaar Edam-Volendam is een toekomstbestendig Edam-Volendam.

D66 zet in op vernieuwende, duurzame mobiliteit waarin fietsen, wandelen en hoogfrequent openbaar vervoer centraal staan. We stimuleren gezond bewegen en verminderen tegelijkertijd de verkeers- en parkeerdruk.

- Een aantrekkelijk, veilig en goed verlicht wandel- en fietspaden netwerk, en voldoende plek om je fiets te stallen en op te laden op drukke plekken en bij OV-verbindingen.
- Voor veilige routes van en naar scholen: elk kind vanaf 8 jaar moet zelfstandig van huis naar school kunnen reizen.
- Het handhaven van het huidige voorzieningenniveau van het openbaar vervoer.
- Scherpe monitoring van de betrouwbaarheid van het openbaar vervoer én voor snelle actie wanneer deze achteruitgaat.
- Samenwerking en integratie van de activiteiten van de buurtbus Zeevang en de belbus Edam-Volendam om een gemeentelijk dekkend netwerk te creëren.
- Het creëren van goed bereikbare overstaplocaties voor voetgangers, fietsers en automobilisten.
- Aansluiting op het OV-netwerk van de nieuwe wijk De Lange Weeren.
- Maatregelen ter ondersteuning van inwoners met een laag inkomen zodat zij ook van het openbaar vervoer gebruik kunnen maken.
- Het nemen van maatregelen om het toeristisch verkeer uit de centra van Edam en Volendam te weren om ruimte te maken voor onze inwoners.
- Het invoeren van betaald parkeren met vergunningen of ontheffingen voor inwoners en gratis parkeren buiten het centrum.
- Het met meer creativiteit en in overleg met bewoners herinrichten van wegen, met name in de lintbebouwing, om de snelheid van automobilisten te verlagen en fietsers en voetgangers meer veiligheid en voorrang te bieden. Hun veiligheid staat altijd voorop.

- Het bieden van veilige routes aan zwaar en lang (landbouw)verkeer waarbij zo min mogelijk door de kernen gereden hoeft te worden.
- De aanleg van wandelpaden of voetgangersstroken langs de wegen.
- Uitbreiding van het wandelroutenetwerk.
- Het selectief invoeren van 30 kilometerzones om de verkeersveiligheid te verhogen, ook waar dit vraagt om verkeersvertragende maatregelen.
- De mogelijkheid om veilig te parkeren indien dit op de openbare weg noodzakelijk is.

Hoofdstuk 8

Kleinschalig en grootschalig toerisme

8. Kleinschalig en grootschalig toerisme

Onze gemeente heeft een geweldig toeristisch aanbod, van de dijk in Volendam, het oude centrum van Edam tot het prachtige groene cultuurlandschap in de Zeevang. Toerisme is economisch belangrijk maar kan ook makkelijk tot overlast leiden op straat, voor de natuur en de leefbaarheid in het algemeen. De inzet van het Toeristisch Overlegplatform (TOP) ondersteunen wij van harte.

- D66 wil overmatig toeristisch verkeer en parkeren weren uit de oude kernen van Edam en Volendam om de overlast voor bewoners te beperken, onder meer door de invoering van betaald parkeren.
- In het buitengebied is alleen ruimte voor kleinschalig toerisme zoals wandelen, fietsen, kanoën en bescheiden horeca.
- Ontwikkeling van verblijfs- en dagrecreatie mag niet leiden tot aantasting van natuur en leefbaarheid. Om dit te voorkomen is de opsplitsing van kavels op kampeerterreinen ten behoeve van derden ongewenst en wordt geen gemeenteground verkocht zolang er een recreatieve bestemming op rust.
- De Waterfront visie vraagt om herziening om een betere balans te verkrijgen tussen toerisme-ontwikkeling enerzijds en natuur en leefbaarheid anderzijds. D66 wil een heldere en integrale visie op toerisme, natuur en leefbaarheid aan en rond onze kust, van Volendam in het zuiden tot Schardam in het noorden.
- D66 is voorstander van wijziging van de huidige tarifiering van toeristenbelasting. Een tarief als percentage van de prijs is realistischer en hoeft niet te kosten te gaan van de totale opbrengst.
- Wij zijn voorstander van het plaatsen van meer vuilnisbakken en het faciliteren van meer openbare toiletten.

Hoofdstuk 9

Cultuur en sport

9. Cultuur en sport

D66 vindt dat cultuur en sport een zaak van de gemeente is en dat de gemeente daarom moet kiezen voor het investeren hierin. Het verenigingsleven en andere laagdrempelige voorzieningen verhogen de leefbaarheid voor alle inwoners. Zij helpen bij de bestrijding van eenzaamheid, polarisatie en discriminatie.

Daarom stelt D66 dit voor:

- Bescherm de bestaande culturele- en sportplatforms en organisaties en neem de adviezen van het Cultuurplatform en de sportraad serieus. Waardering voor de vele vrijwilligers die zich inzetten voor sport en cultuur binnen de gemeente is onontbeerlijk.
- Laat inwoners actief kennismaken met de cultuur van nieuwkomers en andersom. Creëer uitwisselingsbijeenkomsten tussen verschillende culturen waarbij bijvoorbeeld samen wordt gegeten.
- Maak van de bibliotheek een broedplaats voor allerlei culturele projecten waardoor het mes aan twee kanten snijdt.
- Kosteloos gebruik van bibliotheekvoorzieningen tot 30 jaar.
- Stimuleer de drie belangrijke musea om cultuurhistorische aspecten van onze gemeente te tonen waardoor er meer begrip ontstaat tussen de inwoners uit de diverse kernen.
- Kijk naar mogelijkheden van een “stadspas” voor mensen onder een bepaald inkomen en jongeren om makkelijker (met korting of gratis) van sport- en culturele voorzieningen gebruik te kunnen maken, bijvoorbeeld het zwembad, de bibliotheek en musea.
- Vereenvoudig subsidieregelingen zodat kleine initiatieven kansrijk worden.

Hoofdstuk 10

Leefbaarheid, inclusiviteit en veiligheid

10. Leefbaarheid, inclusiviteit en veiligheid

We willen een gemeente zijn waarin iedereen de mogelijkheid heeft om de eigen kracht te benutten; leefbaarheid, inclusiviteit en veiligheid zijn geen beleidsdocumenten maar een gezamenlijke inspanning en verantwoordelijkheid. D66 zet in op de kracht van elke wijk of dorp. Iedereen doet mee en de gemeente ondersteunt initiatieven die de leefbaarheid vergroten. Samen met inwoners werkt de gemeente aan een steeds veranderende omgevingsvisie, die leefbaarheid stimuleert en voorkomt wat onwenselijk is. D66 staat voor een inclusieve samenleving waarbij we iedereen vrijlaten, maar niemand laten vallen.

In een tijd waarin we niet alleen bedreigd worden door het veranderende klimaat en alle uitwassen daarvan, maar ook door agressors die onze fysieke, maar ook onze digitale veiligheid op de proef stellen is het van belang dat de lokale overheid zich realiseert dat het aloude principe van “nabuurschap” essentieel kan zijn om inwoners het vertrouwen te geven dat ze er samen uitkomen.

D66 is voorstander van:

- Het versneld opstellen van een Inclusiviteitsplan voor onze gemeente. Hierin kunnen alle onderwerpen die met inclusiviteit te maken hebben een plek krijgen, allemaal gericht op het tegengaan van discriminatie en het verhogen van veiligheid en veiligheidsgevoel, of het nu LHBTIQ+ personen, mensen met een beperking, nieuwkomers, of 24 uren veiligheid op straat betreft.
- Laagdrempelige ontmoetingsplaatsen om de verbinding tussen individuen en groepen inwoners te stimuleren, zoals dorpshuizen of picknicktafels in het groen. Goed onderhouden dorpshuizen dragen bij aan de leefbaarheid en het gemeenschapsgevoel.
- Het creëren van een platform voor inwoners waarin ze mee kunnen denken hoe zij gezamenlijk fysieke bedreigingen mentaal aan kunnen.
- Een landelijk vuurwerkverbod in combinatie met een vuurwerkshow want dit zal de gebruikelijke overlast in december beperken.
- Het weren van voetbalfans in onze gemeente die de orde verstoren.

Hoofdstuk 11

Hoe betalen we dat: financiën

11. Hoe betalen we dat: financiën

Voor een sterke en aantrekkelijke gemeente hebben we gezonde, stabiele en eerlijke financiën nodig. D66 staat voor transparante, verantwoordelijke keuzes met oog voor de toekomst. Elke euro die we investeren moet bijdragen aan een gemeente waarin we graag wonen, werken en ontspannen. Onze prioriteiten zijn duidelijk: investeren in mensen, voorzieningen, en verduurzaming, terwijl we aandacht houden voor de betaalbaarheid op de lange termijn.

Uiteraard vinden wij het belangrijk dat er voorzichtig omgegaan wordt met de middelen die de gemeente heeft. Tegelijkertijd moet dit ook niet overdreven worden: een te zuinige houding remt de ontwikkeling van onze gemeente. D66 kiest voor verstandig investeren: geen verspilling, maar wel vooruitgang. Dat vraagt ook om een eerlijk belastingbeleid, waarbij iedereen zijn steentje bijdraagt. Zo bouwen we samen aan een sterk en leefbaar Edam-Volendam.

Daarom zetten wij ons in voor:

- Een structureel sluitende begroting. Daarvoor is belangrijk dat Edam-Volendam samen met andere gemeenten en de VNG blijft inzetten op herstel van het gemeentefonds vanuit Den Haag. Wij willen niet dat de gemeentelijke voorzieningen in de knel komen door (historische) tekorten in de Rijksbegroting.
- Beperking van de lasten voor burgers. Belastingen worden zo min mogelijk verhoogd, maar er moet wel voldoende ruimte zijn voor plannen die onze gemeente vooruitbrengen.
- Eerlijkere en slimmere belastingheffing, zoals:
 - Heffing van de afvalstoffenheffing naar gebruik, om zo te stimuleren dat er minder restafval (waaronder bedrijfsafval) wordt aangeboden. Dit is duurzamer en bespaart de gemeente, en dus haar inwoners, veel geld.
 - Invoering van een belasting op tweede woningen van personen die buiten de gemeente hun hoofdverblijf hebben (forensenbelasting).
 - Het toepassen van de onroerendezaakbelasting op roerende woon- en bedrijfsruimten, in lijn met veel andere gemeenten.
 - Gedifferentieerde tarieven voor de toeristenbelasting, zodat verhuur van goedkopere kamers niet onevenredig belast wordt.
- Inzicht in de gemeentefinanciën voor burgers, door aandacht te besteden aan de begrijpelijkheid en transparantie van de gemeentelijke stukken over financiën.
- Meer inspraak van burgers in het proces rondom de gemeentelijke begroting. In de begroting worden immers vaak de belangrijkste en meest merkbare keuzes gemaakt over het gemeentelijk beleid. Dit kan bijvoorbeeld door een vast budget te reserveren waarvan de invulling aan burgers wordt overgelaten.

- Het aangaan van samenwerkingen met andere gemeenten op gebieden waar dit efficiëntie- of effectiviteitsvoordelen kan opleveren. Daarbij moet uiteraard wel de democratische legitimiteit geborgd blijven.
- Het vereenvoudigen van de procedures om subsidie aan te vragen bij de gemeente, zodat burgers en organisaties gemakkelijker van de subsidieregelingen gebruik kunnen maken.
- Een gezond deelnemingenbeleid. Het aanleggen van een glasvezelnetwerk is bijvoorbeeld geen gemeentetaak, en de gemeente loopt hiermee onnodig veel risico.
- Het beperken van de rol van de gemeente als projectontwikkelaar. D66 is voorstander van het oprichten van een ontwikkelingsmaatschappij, waarin de gemeente deelneemt, om de ontwikkeling van de Purmer te financieren.
- Het jaarlijks doorlichten van een aantal onderdelen van de begroting, om te toetsen of alles nog steeds doelmatig en noodzakelijk is. Dat voorkomt dat we achterhaalde onderdelen van de begroting steeds maar weer met ons meeslepen.
- Het terugdraaien van bezuinigen op het moment dat daar financieel ruimte voor is.

Verantwoording

Aan dit verkiezingsprogramma werkten mee (op persoonlijke titel):

- Kees Sietsema
- Sophie Basseleur
- Björn Out
- Lucas Vroom
- Ted Landaal
- Caroline Cleerdin
- Jan Willem Tellegen
- Sjoerd Beumer
- Jean Paul van Velzen

Dit is ons verkiezingsprogramma: de idealen en de keuzes die ons richting geven. We laten zien wat we zien, wat we willen en wat dat concreet betekent.

D66
Edam-Volendam